

Către: - **Agenția pentru Protecția Mediului Sibiu**, str. Hipodromului 2A, CP 550360, Sibiu
e-mail: office@apmsb.anpm.ro

Subscrisa, **Asociația Centrul Independent pentru Dezvoltarea Resurselor de Mediu**, cu sediul în str. Traian, nr. 69-71, ap. 27, Cluj-Napoca și sediul ales pentru comunicarea actelor de procedura în B-dul 21 Decembrie 1989, nr. 60, ap. 32, cod postal 400124, Cluj-Napoca, jud. Cluj, CIF 18876977, Certificat de Înregistrare în Registrul Special al Asociațiilor și Fundațiilor nr. 98/29.06.2006, având cont bancar RO46RZBR0000060016429328, deschis la Banca Raiffeisen Bank Agentia Cluj-Napoca, St. Av. Badescu nr. 1 A, reprezentată legal de Dan Mercea, fax 0364104706, e-mail contact@minigwatch.ro, formulează următoarele:

Observații privind Studiul de Evaluare Adecvată

Studiul de evaluare adecvată este tendențios la un mod atât de evident, încât nu necesită o analiză amănunțită. Se observă mai întâi că studiul este plin de informație fără relevanță, ca studiul să pară fundamentat și pentru a se distra atenția de la impactul grav (din păcate această "abordare" este comună la studiile de impact actuale din România). De exemplu, nu are ce căuta în acest studiu o descriere pentru *Buxbaumia viridis*, specie care evident că nu are legătură cu proiectul în cauză. Mai mult, aceleași date se repetă pe parcursul textului.

Dacă ar fi să eliminăm informația pe lângă subiect și informația neesențială, și am duce această "epurare" până la capăt, ceea ce rămâne se poate sintetiza în fraza de la pagina 193:

"Impactul construcției barajului și a întreruperii conectivității corpului de apă va afecta structura comunității în special amonte de baraj, fiind favorizate speciile care preferă habitate largi, cu curgere lentă și vegetație acvatică mai bogată în defavoarea celorlalte specii, dar și aval de baraj, unde întreaga comunitate va fi afectată de un debit de scurgere puternic diminuat."

În această frază se recunoaște impactul, dar cu o exprimare care lasă de dorit. În primul rând, nu este vorba de un singur baraj, ci de două. Iar problema debitului diminuat se pune la un proiect de hidrocentrale pe derivație, nu la o succesiune de baraje și lacuri de acumulare. Din schema de la pagina a treia a memoriului de prezentare rezultă că este vorba de o salbă de lacuri de acumulare, că se trece direct din baraj în lacul de acumulare din aval. Dar se recunoaște totuși că habitatul se va schimba, și implicit speciile de pești din acesta.

De fapt, acest sector din râul Olt va dispărea, și va fi înlocuit cu două lacuri de acumulare, ecosisteme antropice, fără nicio valoare conservativă. Și, fiind vorba de un studiu de evaluare adecvată, trebuia observat că nu este vorba de un sector de râu "oarecare".

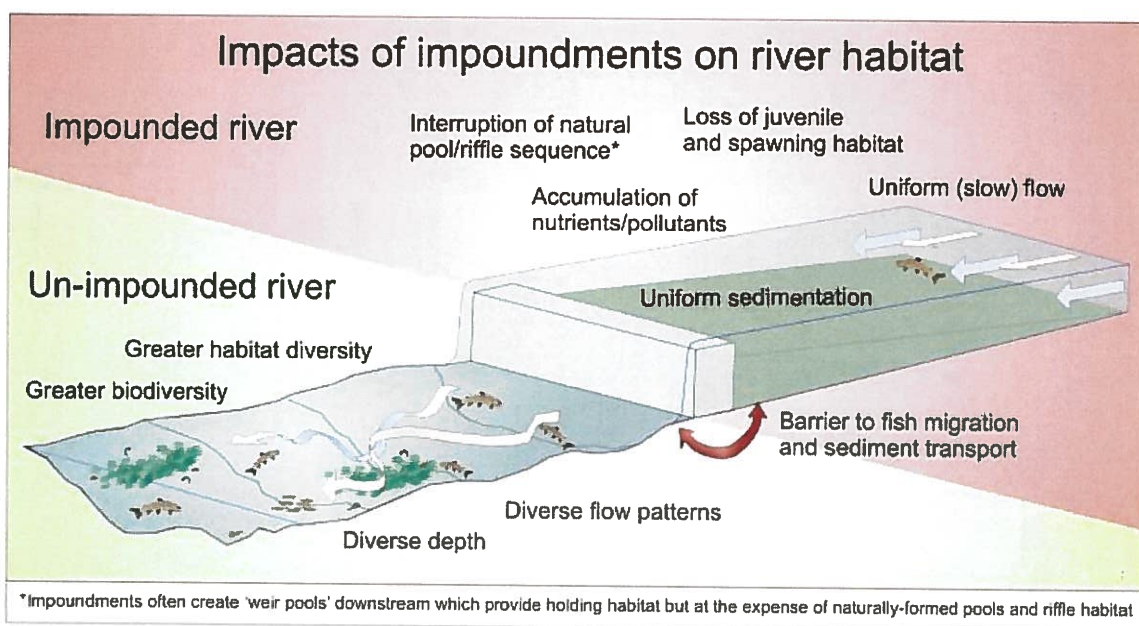
După cum se poate observa pe harta sitului, situl Natura 2000 ROSCI0132 a fost declarat, în 2007, exact pentru a proteja sectoarele de râu din Oltul Mijlociu care nu au fost deja distruse de baraje + lacuri de acumulare (plus sectorul inferior al celor doi afluenți, de ordinul I și II, și pădurea Tufari). Dacă ar fi fost acceptabilă prezența lacurilor de acumulare, într-un sit declarat pentru specii reofile, atunci situl nu ar fi fost desemnat astfel, cu întreruperi, ci ar fi fost continuu pe cursul Oltului.

În formularul standard al sitului se observă că a fost desemnat, în ceea ce privește speciile, strict pentru protecția unor specii acvatice sau semi-acvatice (cu excepția melcului *Chilostoma banaticum*). Deci este un sit a cărui integritate depinde de integritatea habitatelor acvatice

lotice, delimitat în principal pentru acestea. Dintre sectoarele de râu pentru care a fost desemnat, este absolut evident că cel mai important este Oltul de la Avrig până la Tușulești. Între timp integritatea sitului Natura 2000 a fost deja grav afectată, prin ridicarea barajelor de la Râbești și Racovița, cu încălcarea jurisprudenței Curții de Justiție a UE (cauza C-399/14). Distrugerea restului rămas din sectorul Avrig-Tușulești, care mai curge liber, este de neconceput.

Dacă se construiesc cele două baraje râul nu va fi doar deteriorat ecologic, cum autorii studiului înceacă să inducă în eroare autoritatea de mediu, ci va dispărea. Râul va fi înlocuit cu două lacuri de acumulare. Deci habitatul acvatic existent, de care au nevoie speciile de interes comunitar, acvatice și semi-acvatice, pentru care a fost desemnat situl, va dispărea. Va fi înlocuit cu două lacuri antropice. Să afirmi că este același habitat, doar pentru că este tot un habitat acvatic, este ca și cum ai afirma că o pădure seculară și un teren agricol reprezintă același habitat, doar pentru că este tot un habitat terestru. Cele 10 specii de pești pentru care a fost desemnat situl, specii reofile, vor dispărea. Dar nu trebuie să speculăm nimic, pentru că ce se va întâmpla în "potențialele" lacuri de acumulare Lotrioara și Căineni se observă deja de mulți ani în lacul de acumulare Avrig, unde specii precum *Barbus meridionalis* au dispărut iar specii precum *Silurus glanis* s-au înmulțit și au provocat un adevărat dezastru ecologic.

În schema de mai jos este descris sugestiv ce se întâmplă când se înlocuiește un râu cu un lac de acumulare.

În concluzie, esența impactului acestui proiect hidroenergetic o reprezintă dispariția principalului habitat pentru speciile de pești pentru care a fost desemnat situl Natura 2000 ROSC10132. Situl fiind desemnat în primul rând pentru specii de pești, afectarea negativă semnificativă, extrem de gravă, a integrității sitului este certă.

Ei bine, datele esențiale, fundamentale despre impactul proiectului în cauză asupra rețelei Natura 2000, de mai sus, lipsesc din acest studiu de evaluare adecvată, fapt mai mult decât suficient pentru ca studiul să fie respins de către APM Sibiu.

În hărți, precum cele de la paginile 71, 73, 74, 80, 82, 83 etc., și în text se vede clar că se se evaluează separat CHE Lotrioara și CHE Căineni. Trebuie evaluat impactul întregului proiect asupra speciilor și habitatelor pentru care au fost desemnate siturile Natura 2000, nu separat pentru CHE Lotrioara și CHE Căineni. Această practică, care se observă pe parcursul întregului studiu, cu subîmpărțirea impactului pe Lotrioara și Căineni, este practica ilegală cunoscută sub denumirea de "salami slicing".

Deși ele nu ar mai fi relevante, vom aminti în continuare și alte deficiențe ale studiului de evaluare adecvată.

La pagina 52, scrie că "proiectul se desfășoară în vecinătatea limitei sitului" ROSCI0122. Această afirmație este falsă. Se poate observa pe "Natura 2000 viewer" că limita este pe malul actual al râului. Apariția lacului de acumulare presupune inundarea malului, deci lacul de acumulare care face parte din proiect se va suprapune cu/va distruge o suprafață din ROSCI0122.

Pe harta de la pagina 71, de exemplu, chiar se văd clar două suprafețe de habitat 6520 din ROSCI Muntii Făgăraș care vor fi parțial inundate. Prin urmare, nu doar că proiectul este și pe suprafața ROSCI Muntii Făgăraș, ci și reduce din suprafața habitatelor protejate pentru care a fost desemnat situl!

La pagina 98 scrie că nu au fost identificate în sit speciile *Ophiogomphus cecilia* și *Anisus vorticulus*. *Ophiogomphus cecilia* este o specie relativ comună pe teritoriul României, a fost observată și în orașe, și este exclus ca ea să nu fie prezentă în acest sit. Iar malul Oltului, care va fi distrus pe cca 18 km, reprezintă un habitat clasic pentru aceasta.

În evaluarea adecvată pentru PUG-ul de la Căsnădie scrie:

"Specia necesită conservarea faciesului natural al râurilor și a vegetației ripariene. Rectificarea malurilor, canalizarea duc la dispariția speciei, datorită modificării vitezei de curgere a apei și creșterii adâncimii."

[http://www.cisnadie.ro/portal/Sibiu/cisnadie/portal.nsf/173320AF2ACA989AC22581D100345E41/\\$FILE/= %20Studiu%20EA%20PUG%20Cisnadie.pdf](http://www.cisnadie.ro/portal/Sibiu/cisnadie/portal.nsf/173320AF2ACA989AC22581D100345E41/$FILE/= %20Studiu%20EA%20PUG%20Cisnadie.pdf)

Deci este evident impactul semnificativ al acestui proiect asupra acestei specii.

Afirmația privind *Anisus vorticulus* este absolut hazardată. Într-un râu mare ca Oltul, este nevoie de studii extrem de ample și dificile (care evident că nu au fost efectuate) pentru a putea afirma că un mic melc acvatic este absent, și niciodată nu se poate afirma cu certitudine. Prin urmare, conform principiului precauției din legislația de mediu, habitatul său nu trebuie deteriorat.

În ceea ce privește *Unio crassus*, sectorul de Olt vizat spre distrugere reprezintă, în mod natural, habitat ideal pentru această specie. Se recunoaște că ea există în proximitate, în amonte, pe afluenți ai Căinului și Hărtibaciului (Zlagna și Tocile). Prin urmare, chiar dacă ea nu a fost prezentă în 2007, cum spune studiul citat în studiul de evaluare adecvată, specia putea să profite de diminuarea poluării în ultimii ani și să-și recolonizeze habitatul de pe Olt, din zona proiectului hidroenergetic propus. La pagina 150 se recunoaște ca starea speciei *Unio crassus* este nefavorabilă în ROSCI0132. Iar la pag. 145 scrie ca unul dintre obiectivele de conservare, conform planului de management, este:

"Menținerea stării de conservare favorabilă și inițierea refacerii acesteia, dacă este cazul, pentru habitatele și speciile de interes conservativ prin continuarea sau adaptarea măsurilor de management al terenurilor și resurselor naturale pentru a asigura condițiile necesare biodiversității și prin măsuri special de conservare a speciilor."

În concluzie, dacă specia nu este prezentă în sectorul de Olt vizat, trebuie inițiată refacerea populației de *Unio crassus*, nu distrugerea permanentă a habitatului acesteia!

La pag. 99 scrie: "râu de dimensiuni mari, cu curgere relativ lentă". În realitate este un sector de râu în defileu, care conține și repezișuri. Nu se încadrează deloc la "curgere relativ lentă".

La pagina 101 se recunoaște:

"La momentul finalizării lucrărilor, corpul de apă va fi fragmentat, întrerupându-se conectivitatea între aval și amonte datorită construcției barajului."

"În ceea ce privește zona din amonte de baraj, ecosistemul va fi semnificativ modificat, fiind transformat din ecosistem lotic în ecosistem lacustru."

Dacă în text se recunoaște impactul semnificativ absolut evident, de ce studiul se termină cu concluzia falsă?

"În privința habitatelor și speciilor de interes comunitar din zona proiectului, implementarea măsurilor de evitare și reducere a impactului ofera premisele ca realizarea continuarii lucrărilor la cele două amenajări nu vor conduce la afectarea integrității siturilor de interes comunitar Natura 2000."

Inconsecvența acestui studiu este frapantă!

La pag 104 sunt prezentate speciile de pești pentru Căineni, iar la pag. 107 sunt cele de la Lotrioara. Se observă că nu au fost găsite 4 specii din formularul standard al sitului, *Pelecus cultratus*, *Zingel streber*, *Zingel zingel* și *Gobio uranoscopus*.

Și se afirmă hazardat că ele nu există acolo, deși metoda normală de evaluare ihtiologică, electronarcoza, nu a fost folosită. Un studiu ihtiologic complet, pe un râu cu această dimensiune, nu se poate face decât prin electronarcoză.

La pag 123 practic se recunoaște impactul asupra castorilor. Habitatul lor marcat în imagine va dispărea, fiind inundat de lacul de acumulare! La pagina 128 și 136 se recunoaște din nou:

"fapt care va conduce la pierderea definitivă a habitatului speciei;"

Despre peștii de interes comunitar, la pag. 105, scrie doar atât:

"Celelalte șapte specii vor fi influențate negativ datorită modificării habitatului, putându-se înregistra scăderi numerice la nivelul populațiilor."

Când de fapt, în realitate, populațiile speciilor reofile pentru care a fost desemnat situl vor dispărea.

Referitor la vidră, la pag 117 se afirmă: "Nu a fost observată prezența vidrei amonte/aval de amenajare, vegetația și debitul cursului de apă în secțiunea superioară amonte de nodul hidrotehnic nefiind prielnice pentru specie, însă ținând cont de preferințele de habitat ale speciei prin prezentul studiu se vor trasa măsuri de reducere a impactului asupra speciei."

Este o afirmație absolut gratuită! Cursul natural al Oltului reprezintă un habitat ideal pentru vidră.

La pag 136 se afirmă opusul realității, că impactul asupra peștilor ar fi doar local:

"Ihtiofauna va fi afectată local de implementarea proiectului, peștii îndepărtându-se de zona în care se execută lucrări în albia râului."

La pag. 139 găsim:

"În ceea ce privește impactul lucrărilor hidrotehnice asupra corpului de apă, acesta va conduce la modificări la nivelul compoziției comunității și la favorizarea creșterii în dimensiune a indivizilor unora dintre specii. Nu poate fi estimat impactul la nivel de densitate a indivizilor din cadrul comunității, dar este de așteptat ca acesta să nu fie semnificativ."

Dacă nu se poate estima impactul populațional, trebuie respinsă solicitarea acordului de mediu, pe baza principiului precauției din legislația de mediu.

Inconsecvența studiului continuă, la pag. 141 recunoscându-se, mai vag, modificarea compoziției în specii a ihtiofaunei, o dată cu înlocuirea râului cu un lac antropic: "pentru speciile de pești, impactul construcției barajului și a întreruperii conectivității corpului de apă va afecta structura comunității în special amonte de baraj, fiind favorizate speciile care preferă habitate largi, cu curgere lentă și vegetație acvatică mai bogată în defavoarea celorlalte specii".

La pag 157, la evaluarea impactului, avem o confuzie totală. Nu sunt hidrocentrale pe derivație, aici nu debitul de servitute este problema. Conform schemei de la pag. 50, este vorba de o succesiune de lacuri de acumulare.

La pag 161 – 162 este ignorat impactul principal. Gravitatea acestui proiect nu constă în suprafețele de habitat de interes comunitar pierdute, ci în habitatul speciilor de interes comunitar pierdute, râul Olt! Nu este vorba de o degradare, ci de o pierdere de habitat!

Studiu este dominat de o fractură de logică. La pagina 173 scrie:

"Toate aceste presiuni au contribuit și contribuie la menținerea unei stări alterate a întregului ecosistem acvatic"

Dacă ecosistemul este alterat, obligația legală este ca starea sa să fie îmbunătățită, pentru a putea asigura condiții optime de mediu pentru speciile acvatice și semi-acvatice pentru care a fost desemnat situl. Nu înseamnă că starea poate fi deteriorată și mai tare. Deci obligația legală a statului român reprezintă exact opusul construirii hidrocentralelor!

La pag. 174, la fragmentare, se afirmă eronat:

"La nivelul corpurilor de apă există, de asemenea, barări transversale, care contribuie la fragmentarea habitatelor favorabile pentru ihtiofaună, existând o serie de lacuri de acumulare delimitate de baraje fără structuri de pasaj ale ihtiofaunei."

Este în realitate un singur corp de apă cel pe care se implementează proiectul, și încă nu este fragmentat!

La pag 191, se recunoaște impactul barajelor la scara întregului curs al Oltului:

"Bazinul hidrografic Olt s-a modificat foarte mult o dată cu construcția și darea în folosință a salbei de lacuri de acumulare de pe parcursul râului Olt, începând din județul Brașov, până la vărsare. Construcția de baraje de acumulare, diguri, precum și regularizarea diverselor cursuri de apă au avut de cele mai multe ori efecte negative asupra ecosistemelor acvatice."

Culmea este că acest studiu se termină cu o concluzie care omite relevanța acestui impact pe sectorul de râu în cauză, în cazul finalizării proiectului (o permanentă inconsecvență).

La pag. 191 se amintește proiectul de autostradă, dar nu se estimează impactul cumulat.

"Pe baza informațiilor disponibile cu privire la proiectele existente sau propuse în zona viitoarelor amenajări hidroenergetice proiectul care are potențialul de a afecta situri Natura 2000 este construcția autostrăzii Sibiu – Pitești, proiect ce poate genera pierderea și fragmentarea siturilor Natura 2000."

Concluzia de la pagina 91 este inexplicabilă:

"La acest moment, pe baza informațiilor disponibile cu privire la presiunile existente și proiectele propuse în zona studiată, apreciem că nu există riscul producerii unui impact cumulat semnificativ asupra siturilor Natura 2000 sau a speciilor și habitatelor ce fac obiectul protecției în aceste situri."

La pag. 192 avem parte de "exigență brusca" (sau ironie):

"Ținând cont ca la momentul actual nu au fost actualizate proiectele de execuție conform legislației în vigoare, este recomandabil ca la momentul actualizării proiectelor de execuție în cazul în care se alege o altă variantă constructivă decât cea analizată în prezentul studiu, să se reevalueze impactul asupra habitatelor și speciilor de interes comunitar pentru care au fost declarate siturile Natura 2000."

Ce altă variantă constructivă ar putea fi mai rea, din moment ce aceasta este cea mai nocivă: baraje cu lacuri de acumulare, care elimină raul "de pe hartă", baraje care nu prevăd nici măcar niște scări de pești, măcar "de decor"! Cum s-ar putea distruge mai mult ceva ce se distruge în proporție de 100%?

La pagina 195, relativ la fragmentarea habitatelor, se afirmă:

"În situl ROSCI0132 fragmentarea poate fi evitată prin asigurarea conectivității longitudinale a râului Olt prin pasajul pentru trecerea faunei acvatice."

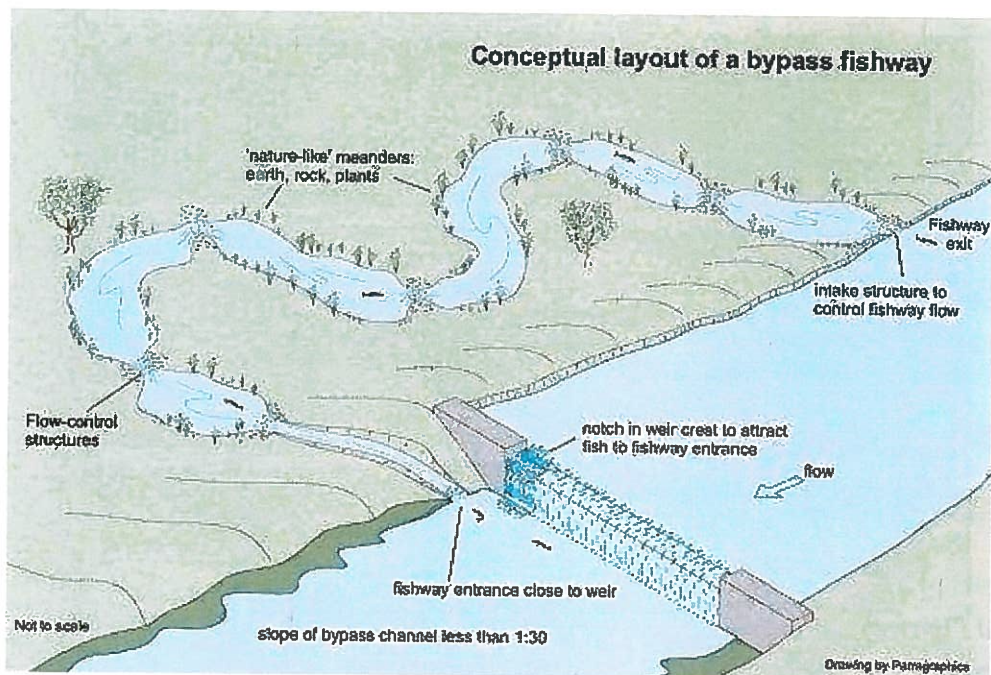
Acest "pasaj" nu apare nicăieri în memoriul de prezentare. Nu face parte din proiectul analizat (cum nici nu ne așteptam, la un proiect ceaușist).

Strict pe problema de fragmentare, strict la baraje: evaluatorul trebuia să admită impactul negativ semnificativ și apoi să propună măsuri de diminuare a impactului, precum acest "pasaj" despre care nu știm nimic. În condițiile în care majoritatea pasajelor (scări de pești sau by-pass) sunt nefuncționale, o importanță majoră în evaluarea proiectului ar avea proiectul acestui "pasaj", și acordul de mediu nu s-ar putea emite decât după ce este clarificat exact acest pasaj. Nu cum scrie în studiul, la pagina 200:

"M2 Proiectarea și execuția măsurilor de evitare și reducere a impactului, în principal măsurile de asigurare a conectivității ecologice (pasaj de trecere a speciilor acvatice), vor fi verificate de personal specializat atât în etapa finalizării Proiectului Tehnic (anterior demarării construcției) cât și la finalizarea construcției. Rolul specialiștilor este acela de a evalua eficiența soluțiilor tehnice propuse pentru implementarea măsurilor de evitare și reducere a impactului. Recomandările celor două audituri trebuie încorporate în proiect/ integrate în construcții până la punerea în funcțiune."

În general vorbind, cum se poate să se solicite acord de mediu pentru un proiect care nu are Proiectului Tehnic finalizat? Cum să evaluezi un proiect care nu se știe cert ce conține? Acesta este un motiv suficient pentru ca solicitarea de acord de mediu să fie respinsă, cu posibilitatea teoretică de a-l redepune când conținutul său este clarificat.

Singura variantă acceptabilă din punct de vedere al continuității râului la baraje ar fi cea din schema de mai jos, dar conformația defileului nu permite așa ceva.

Oricum, fragmentarea nu este singura problemă, aşadar chiar dacă aceasta ar fi rezolvată, proiectul tot trebuie respins.

Vedem că până şi în alineatul de la paginile 196 – 197, unde, conform cuprinsului, suntem la "Analiza formelor de impact cumulativ" evaluarea se face separat pe CHE Lotrioara (5 + 7 specii de peşti) şi CHE Căineni (3+7 specii), când ar trebui să se facă nu doar la nivelul întregului proiect, ci cumulativ cu alte proiecte existente sau propuse.

Considerăm că studiul de evaluarea adecvată trebuie respins, fiind necorespunzător la modul fundamental.

Observații privind studiile SEICA

Fiind vorba de un singur proiect, plasat pe un singur corp de apă, este nevoie de un singur studiu SEICA. În forma actuală, este vorba de practica ilegală numită "salami slicing".

Observații privind RIM

Studiul ignoră complet impactul devastator asupra peisajului cauzat de distrugerea elementului esențial al defileului Oltului de la Turnu Roșu, râul Olt.

Studiul ignoră impactul socio-economic, prin sabotarea turismului. Este vorba de o locație de referință, de locul de unde pornesc grupurile de turiști care străbat creasta Munților Făgăraș dinspre vest spre est, sau unde își sfârșesc periplul cei care strabat creasta de la est la vest. Dispariția râului, înlocuirea sa cu două lacuri false, anoste, afectează atât turismul cât și calitatea vieții localnicilor.

Studiul nu dezvoltă deloc impactul asupra biodiversității. La pagina 120 scrie doar:

"Notă: evaluarea impactului asupra biodiversității se realizează detaliat în Studiul de Evaluare Adecvată, anexă la Raportul privind Evaluarea Impactului asupra mediului"

În realitate, impactul asupra biodiversității nu se rezumă la impactul asupra siturilor Natura 2000, asupra speciilor/habitatelor de interes comunitar. Biodiversitatea înseamnă mult mai mult. Trebuie cel puțin evaluat impactul relativ la convențiile semnate de România: Convenția de la Berna, Convenția pentru Diversitate Biologică și Convenția Ramsar. Mai trebuia, de exemplu, evaluat și impactul asupra speciei endemice *Sabanejewia romanica*. Specia fiind prezentă în râul Cibin, este probabil prezentă și în sectorul de Olt limitrof confluentei.

Ținând cont de lacunele majore și de concluziile eronate, în opinia noastră, studiul ar trebui respins.

Vă rugăm să ne transmiteți un număr de înregistrare.

Cu considerație,

Asociația Centrul Independent pentru Dezvoltarea Resurselor de Mediu

A handwritten signature in black ink is written over a blue circular stamp. The stamp contains the text: "Asociația Centrul Independent pentru Dezvoltarea Resurselor de Mediu" around the perimeter, "C.F. 18876377" in the center, and "Cluj-Napoca, România" at the bottom.

Dan Mercea, Președinte